

กติปยัคัพท์ บทที่ ๕

แจก ภาควนตุ (พระผู้มพระภาคเจ้า) ในปุงสิงค์

วิภัตติ	เอกวจนะ		พหูวจนะ	
ป.	ภควนฺตฺ+ลี	=ภควา	ภควนฺตฺ+โต	=ภควนฺตา, ภควนฺโต
พ.	ภควนฺตฺ+อํ	=ภควนฺตํ	ภควนฺตฺ+โย	=ภควนฺเต, ภควนฺโต
ต.	ภควนฺตฺ+นา	=ภควตา	ภควนฺตฺ+หิ	=ภควนฺเตหิ, ภควนฺเตภิ
จต.	ภควนฺตฺ+ส	=ภควโต	ภควนฺตฺ+นํ	=ภควตํ, ภควนฺตานํ
ปญ.	ภควนฺตฺ+สฺมา	=ภควตา	ภควนฺตฺ+हि	=ภควนฺเตหิ, ภควนฺเตภิ
ฉ.	ภควนฺตฺ+ส	=ภควโต	ภควนฺตฺ+น	=ภควตํ, ภควนฺตานํ
ส.	ภควนฺตฺ+สฺมี	=ภควติ, ภควนฺเต	ภควนฺตฺ+สฺ	=ภควนฺเตสฺ
อา.	ภควนฺตฺ+ลี	=ภคว, ภควา	ภควนฺตฺ+โต	=ภควนฺตา, ภควนฺโต

ลำดับ	เอกวจนะ	พหุวจนะ	คำแปลอายตนิบาต
ป.	ภควา	ภควนฺตา, ภควนฺโต	อ. (อันว่า) / อ. ____ ท. (ทั้งหลาย)
ท.	ภควนฺตํ	ภควนฺเต, ภควนฺโต	ซึ่ง, ลู, ยัง, ลิ่น, ตลอด, กะ, เฉพาะ
ต.	ภควตา	ภควนฺเตหิ, ภควนฺเตภิ	ด้วย, โดย, อัน, ตาม, เพราะ, มี
จตุ.	ภควโต	ภควตํ, ภควนฺตานํ	แก่, เพื่อ, ต่อ
ปญ.	ภควตา	ภควนฺเตหิ, ภควนฺเตภิ	แต่, จาก, กว่า, เหตุ
ฉ.	ภควโต	ภควตํ, ภควนฺตานํ	แห่ง, ของ, เมื่อ
ส.	ภควติ, ภควนฺเต	ภควนฺเตสุ	ใน, ใกล้, ที่, ครั้นเมื่อ, ในเพราะ
อา.	ภคว, ภควา	ภควนฺตา, ภควนฺโต	แน่ะ, ดูก่อน, ข้าแต่

ลำดับ	เอกวจนะ	วิธีลงวิภัติ
ป.	ภควา	แปลง นตุ กับ ลี เป็น อา (แปลงรวมกัน)
พ.	ภควนตุ	แปลง อุ เป็น อ, ลง อ คง อ
ต.	ภควตา	แปลง นตุ กับ นา เป็น ตา
จตุ.	ภควโต	แปลง นตุ กับ ส เป็น โต
ปญ.	ภควตา	แปลง นตุ กับ สุมา เป็น ตา
ฉ.	ภควโต	แปลง นตุ กับ ส เป็น โต
ส.	ภควติ, ภควนเต	แปลง นตุ กับ สุมี เป็น ตี, เอ แปลง อุ เป็น อ
อา.	ภคว, ภควา	แปลง นตุ กับ ลี เป็น อ, อา

ลำดับ	พหูพจน์	วิธีลงวิภาคี
ป.	ภาควนตา, ภาควนโต	แปลง อู เป็น อ, แปลง โย เป็น อา, โอ
ทุ.	ภาควนเต, ภาควนโต	แปลง อู เป็น อ, แปลง โย เป็น เอ, โอ
ต.	ภาควนเตหิ, ภาควนเตภิ	แปลง อู เป็น เอ ลง หิ คง หิ, แปลง หิ เป็น ภิ
จตุ.	ภาควตํ, ภาควนตानํ	แปลง นุตฺ กับ นํ เป็น ตํ, อู เป็น อ แล้วที่ชะ
ปญ.	ภาควนเตหิ, ภาควนเตภิ	แปลง อู เป็น เอ ลง หิ คง หิ, แปลง หิ เป็น ภิ
ฉ.	ภาควตํ, ภาควนตानํ	แปลง นุตฺ กับ นํ เป็น ตํ, อู เป็น อ แล้วที่ชะ
ส.	ภาควนเตสุ	แปลง อู เป็น เอ ลง สุ คง สุ
อา.	ภาควนตา, ภาควนโต	แปลง อู เป็น อ, แปลง โย เป็น อา, โอ

ตัวอย่างประโยคภาษาบาลี ภควนฺตุ (พระผู้มีพระภาคเจ้า)

๑. อถโฆ ภควา อายสฺมนฺตํ สารีปฺตฺตํ อามนฺเตสิ.

ครั้งนั้นแล อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสเรียกแล้ว ซึ่งพระสารีบุตร ผู้มีอายุ.

๒. อตีตกาลे ภควนฺโต ฌมฺมํ เทสยีสฺสุ.

อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า ในกาลอันล่วงไปแล้ว แสดงแล้ว ซึ่งธรรม.

๓. เทว อคฺคสาวกา ภควนฺตํ วนฺทนฺติ.

อ.พระอัครสาวก ท. ย่อมถวายบังคม ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า.

๔. พุทฺธศาสนิกชนา ปรีนิพฺพุตเต ภควนฺโต สรณฺติ.

อ.พุทธศาสนิกชน ท. ย่อมระลึกถึง ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า ท. ผู้
ปรีนิพพานแล้ว.

๕. สุวากุขาโต ภควตา ฌมโม.

อ.พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสดีแล้ว.

๖. สัพเพหิ ภควนุเตหิ โอวาทปาฏิโมกฺโข เทลียเต.

อ.โอวาทปาติโมกข์ อันพระผู้มีพระภาคเจ้า ท. ทั้งปวง ย่อมแสดง.

๗. เถโร ตมตฺถํ ภควโต อโรเจสิ.

อ.พระเถระ กราบหูลแล้ว ซึ่งเนื้อความนั้น แก่พระผู้มีพระภาคเจ้า.

๘. นโม ปรีนิพพุตานิปี ภควนุตานํ อตฺถุ.

อ.ความนอบน้อม จงมี แก่พระผู้มีพระภาคเจ้า ท. แม้ผู้ปรีนิพพาน
แล้ว.

๙. ภิกขุ ภควตา กมฺมฐฺฐานํ อุกฺคณฺหนฺติ.

อภิกษุ ท. ย่อมเรียน ซึ่งกรรมฐาน จากพระผู้มีพระภาคเจ้า.

๑๐. กิเลสํ สพฺเพหิ ภควนฺเตหิ อปคฺจฺจนฺติ.

อ.กิเลส ท. ย่อมไปปราศ จากพระผู้มีพระภาคเจ้า ท. ทั้งปวง.

๑๑. สุปฺภิปนฺโน ภควโต สากสงฺโฆ.

อ.หมู่แห่งสาวก ของพระผู้มีพระภาคเจ้า ปฏิบัติดีแล้ว.

๑๒. ภควนฺตานํ วณํ สจฺจภูตํ โหติ.

อ.พระดำรัส ของพระผู้มีพระภาคเจ้า ท. เป็นจริง ย่อมเป็น.

๑๓. ขตุติยา ภควติ ปฐีทนต์.

อ.กษัตริย์ ท. ย่อมเลื่อมใส ในพระผู้มีพระภาคเจ้า.

๑๔. เทวมนุสฺสา ภควนฺเตสุ ปฐีทนต์.

อ.เทวดาและมนุษย์ ท. ย่อมเลื่อมใส ในพระผู้มีพระภาคเจ้า.

๑๕. ฆนฺเต ภควา ตุมฺเห อมฺหากํ นาถา โหถ.

ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้เจริญ อ.ท่าน ท. เป็นที่พึง ของเรา ท. จงเป็น.

๑๖. ฆนฺเต ภควนฺโต มยํ ตุมฺเห สรณํ คจฺฉาม.

ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ท. ผู้เจริญ อ.เรา ท. ย่อมถึง ซึ่งพระองค์ ท.
ว่าเป็นที่พึง.